

Zakaj ne tiskate bolj razločno?

V enem od prejšnjih člankov je bila omenjena centralna tehnika KPS, predvsem delež ljubljanskih tiskarn in tiskarjev v njej, ki so imeli svojo organizacijo OF.

Kaj je bila centralna tehnika KPS? Služba, ki je povezovala več segmentov dejavnosti, od ciklostilnega in grafičnega tiska, tiska dokumentov, obrtni sektor, gradbeno dejavnost, radio OF, javke-posamezna mesta, kjer so predajali oziroma širili tiske narodnoosvobodilnega gibanja ter nabavni in odpremi sektor, ki je skrbel za različni material za zgoraj našeto dejavnosti, od papirja do betonskega železa in zidakov. V tem prispevku pa bom opisal predvsem dejavnost delavcev in lastnikov papirnice in trgovin v pisarniškim blagom na tem področju.

Prve organizatorke so bile Marija Golob, poročena Zihel, zaposlena pri Antonu Prelogu, Mila Mohar poročena Komelj, zaposlena v učiteljski tiskarni ter uslužbenke pri Bonaču in Tičar Mariji. Pri zadnji sta bili vajenki tudi Meri Pahor in Milka Pleterski. Pozimi 1941 in 1942 ju je Golobova povabila na pogovor, ker se je s Pahorjevo poznala iz Šiške, kjer je tudi ona stanovala. Seznanila ju je z ilegalnim delom, predvsem s potrebami centralne tehnike KPS, ki je potrebovala ciklostilni papir in barvo.

Ker je okupator množično pošiljal Ljubljance v Italijo, v internacijo in zapore, je papirnica Tičar prodajala za njihove sovce velike kartonske škatle. V njih so jim pošiljali 5 in 10 kilogramske pakete hrane in drugih življenjskih potrebščin. Ker sta bili Pahorjeva in Pleterska v trgovini najmlajši, stari okrog 16 let, sta opravljali tudi vse kurirske posle, med temi pa tudi za OF. Golobova ju je seznanila tudi z aktivisti, ki so nato prihajali v trgovino Tičar in prevzemali o njihju kartonske škatle, napolnjene s papirjem in barvo ter dvigovali matrice.

Pri Prelogu je bila v trgovini zaposlena poleg Golobove še njegova žena, v delavnici za popravilo pisalnih strojev pa dva finomehanika, izmed katerih je bil eden kulturbundovec, drugi, Leopold Sedej pa je popravil tudi izdeloval ciklostilne stroje za centralno tehniko. Marijo Golob je povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem Mirko Zlatnar, ki ga je poznala že iz Sokola v Šiški. K njej je hodil po papir in barvo, pa ga je nekega dne vprašala zakaj ne tiskajo bolj razločno. Začuden jo je pogledal, ker ni slutil, da ve, kam gre ves kupljeni material. Zatem jo je Zlatnar povezal z Ido Szaba.

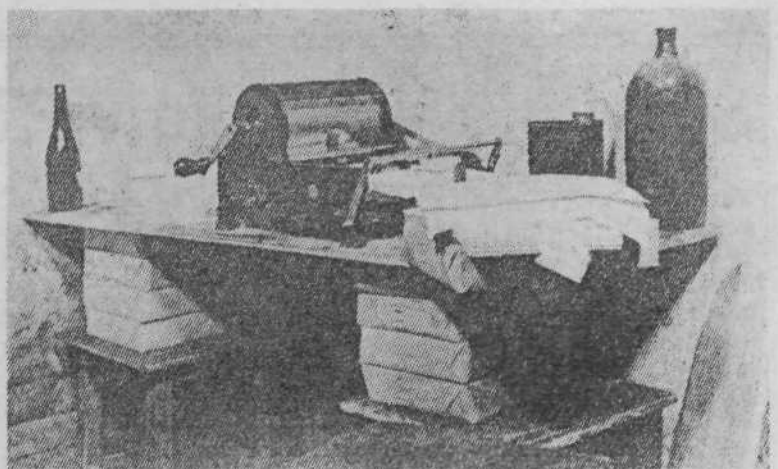
V trgovino so hodili po material Mitja Ribičič, Branko Ivanuša, Majda Vrhovnik, Mitja Vošnjak in delavec iz tiskarne Čemažar v Igriški ulici. Ančka Golob je bila povezana tudi z Leopoldom Sedejem. Tudi Prelog je dajal posojila za OF, poleg materiala. Njegovi uslužbenci so med opoldanskimi odbori v Kolizeju pri Marjanci Obersnel štancali zvezde, pri čemerje pomagala tudi Prelogova gospodinjka pomočnica Gizela Burnik.

Ko je Golobova delala v trgovini, so prinesli belogardisti iz Vzajemne zavarovalnice v popravilo razmnoževalni stroj, ki so ga uporabljali v propagandne namene. Marija je poskrbela, da ga niso nikoli dobili nazaj, ker je prišel ponj aktivist OF in to ravno tistega dne, 20. maja 1942, ko je bil likvidiran vodja tamkajšnjih belih Ivan Peršuh.

Marija Golob je delala za centralno tehniko KPS v Ljubljani do avgusta 1942, ko je odšla na enako delo v Dolomite. Centralna tehnika je kupovala na tone papirja tudi na Titovi 12, kjer je bila lastnica trgovine Koritnikova, ki je vedele, za kakšne namene bo material uporabljen.

Zelo pomembna postojanka je bila tudi pri Mateličevih na Miklošičevi cesti, vendar o tem naslednjič.

LOJZ TRŠAN

V centralni ciklostilni tehniki v Igriški ulici

Zbor medvojnih aktivistov

V sredo 16. marca je bil zbor medvojnih aktivistov OF občine Ljubljana Center. Organizacija združuje vse tiste medvojne Ljubljance, ki so delali za OF v središču mesta ali pa sedaj žive tukaj.

Poleg socialno zdravstvene problematike so na zboru govorili predvsem o zgodovini pisju, kjer pa opažajo vse bolj občutno zaostajanje pri zbiranju vsakovrstne dokumentacije pri sestavljanju in urejanju ustreznih besedil in sestavkov ter objavljanju raznih spominskih gradiv in kronik o delovanju OF v Ljubljani. Premalo je namreč ustreznih piscev in urednikov, pomanjkljiva so navodila za čimbolj uspešno organizacijo zbiranja in reševanja dokumentacije. Družbena zavest o pomembnosti zgodovinskega sploha je slaba. Zato je preslaba ali samo občasna pomoč družbe, zaprti so nekateri viri. Objavljanje ovirajo tudi nekatere nedotakljive teme.

Položaj se vidno zboljšuje šele v zadnjem času ob spoznanju, da odlašanje ni več umestno. Z bližajočo 50-letnico OF in vstaje se marsikaj že preveča v zgodovino in znanost že postopoma prevema rezultate ljubiteljev zgodovinskega, katerih bo vsako leto manj. Zbrana gradiva in odpiranja virov ob vse večji demokratizaciji omogočajo zgodovinarjem, da s soočanjem raznih dejstev šele ugotovljajo objektivno resnico. Z zbiranjem bodo nadaljevali še bolj zavzeto. V načrtu imajo tudi izid opisa NOB v Starem Vodmatu in na drugih območjih naše občine.

LOJZ TRŠAN

KS Gradišče

Seja skupščine delegatov – delegati skupščine krajevne skupnosti Gradišče so se 1. marca sestali na svoji 3. seji.

Na sejo so bili povabljeni tudi člani sveta KS, predsedniki vseh delegacij KS in predsedniki KK SZDL. Poročilo o delu sveta KS v letu 1987 je podal predsednik dr. Albin Wedam.

Svet je obravnaval aktualno problematiko s področja KS, težišče dela je bilo v komisijah. Komisija za varstvo okolja je posvetila posebno skrb posebnim ureditvenim pogojem in prometni ureditvi. Ponovno je bilo ugotovljeno, da je prometna ureditev v središču mesta, kamor spada tudi KS Gradišče neustrezna in da vlada na področju mirujočega prometa (parkiranja) popoln nered. Odgovorni na zahteve delegatov in krajanov ne reagirajo.

Pojavljajo se težnje, da bi komisije za urejanje in varstvo okolja v KS izgubile svoj pomen, češ, da krajevne skupnosti zavirajo razvoj mesta. Delegati skupščine KS so odločno nastopili proti takim tendencam, ki bi krajevni skupnosti kratile pravico, da odločajo pri urejanju okolja.

Zelo aktivna je bila komisija za kulturo, ki je krajanom omogočila ogled razstav v Moderni in Narodni galeriji ter obisk gledaliških prireditev in koncertov v Cankarjevem domu.

Ob poročilu komisije za socialno skrbstvo, ki nudi pomoč socialno prizadetim, starejšim občanom in mladim družinam je bilo posebej poudarjeno stališče, da do pomoči ne more biti upravičen mlajši krajan, ki se noče zaposliti.

Vsi prisotni so obenem z vabilom dobili tudi poročilo o delu potrošniškega sveta in o delu sveta stanovalcev KS Gradišče, obenem z vabilom so prejeli tudi poročila o delu splošne delegacije in delegacij samoupravnih interesnih skupnosti v KS.

V razpravi o delu delegacij so predlagali, naj bi splošna delegacija bolj sodelovala s svetom KS. Okrepili naj bi sodelovanje med delegacijami, ki naj bi večkrat izmenljive izkušnje.

Predlagali so ukinitev samoupravne interesne skupnosti za znanost v občinskem merilu. Po mnenju delegatov so cene novih stanovanj nerealno visoke, pa tudi stanovanjsko podjetje zaračunava pri popravilih in vzdrževanju zgradb preveč.

Delegati so na seji skupščine KS sprejeli še zaključni račun KS Gradišče za leto 1987 in finančni načrt za leto 1988.

***

Razprava o osnutku amandmajev k ustavi SFRJ – konec februarja so se krajanje iz Gradišča v velikem številu udeležili razprave o dopolnitvi k ustavi SFRJ.

Uvodno besedo je podal dr. Ciril Ribičič, član predsedstva ZKS. V razpravi sta sodelovala še Stane Markič, predsednik ustavnega sodišča SRS in Ivo Bernard, predsednik sveta za razvijanje delegatskega in skupščinskega sistema pri OK SZDL Ljubljana Center.

Krajanje so v obširni razpravi razčlenili mnogo vprašanj, dilem in pobud ter posebej poudarili, da bi morali vse sile osredotočiti na izhod iz krize.

Vse pripombe bodo posredovali ustavni komisiji. Izrazili so željo, da bi stališča te komisije tudi objavili.

***

Ocena temeljne kandidacijske komisije – v začetku marca je bila v KS Gradišče temeljna kandidacijska konferenca. Udeležilo se je 39 delegatov in 25 zainteresiranih občanov.

Člani predsedstva KK SZDL so na svoji seji dne 14. marca ugotovili, da je temeljna kandidacijska konferenca uspela.

A. Z.

Zahvala

Mestna organizacija Rdečega križa Ljubljana, Kardeljeva 4, se zahvaljuje za darovani prispevek v višini 50.000,00 din, ki ga je v imenu sošolcev in prijateljev nakazal v humanitarne namene Bojan MAROG iz Ljubljane, Povšetova 4, namesto venca pokojnemu kapetanu BB Sa-je Radu.

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Svet za časopisno in informativno dejavnost:

Vid Štampihar (predsednik), člani: Svit Arambašič, Lojze Cepuš, Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Tone Kovačič, Zmaga Obšteta, Vesna Pfeifer, Irena Potrč (namestnica predsednika), Ksenija Preželj, Vili Pšeničny, Janko Rednak, Tatjana Pust, Tomaž Skale, Anica Žalik, Mitja Košir.

Uredniški odbor: Lojze Cepuš, Matija Čož (tehnični urednik), Niko Isajević, Lili Kranjc, Aleša Meško, Jurij Popov, Ksenija Preželj, Tatjana Pust, Lojze Tršan.

Izhaja tritredensko v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 3, p.p. 191. Tel.: 214-296, 223-510, 223-509. Ziro račun pri SDK Ljubljana 50101-878-47644, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1, Ljubljana.

Glasilo prejema vse družine v občini brezplačno na domove.

Naslednja številka

Dogovorov izide 19. aprila

Nekaj statističnih podatkov

Povprečni mesečno stroški upokojenca v družbenem stanovanju izračunani po metodologiji Inštituta za ekonomsko raziskovanje v Ljubljani so znašali v aprilu 1986 70.011 din. Novembra 1986 so se dvignili na 105.242 din, kar je 35.231 din več oziroma 50,3 % več. V aprilu 1987 so se dvignili na 152.691 din, novembra 1987 pa so dosegli 276.432 din. To je za 123.741 din oziroma 80,8 % več v primerjavi z aprilom 1987.

Povprečni minimalni mesečni življenjski stroški upokojenca so znašali aprila 1986 40.607 din, novembra meseca istega leta 59.896, kar je več za 19.289 din. Aprila 1987 so se dvignili na 85.249 din, novembra pa so dosegli 163.641

din, kar je 78.392 din oziroma 92,0 % več.

Pripomniti je treba, da so življenjski povprečni stroški za eno osebo najvišji. V povprečnih življenjskih stroških je zajetih 376 dobrin, v minimalnih pa 290.

Upokojenec, ki prejema povprečno minimalno pokojnino si na leto lahko privoščiti med drugim: 5,40 kg riža, 12,60 kg pšenične moke, 72 kg kruha iz pšenične moke, 5,40 kg testenin, 24,60 kg govejega mesa brez kosti, 7,20 piščanca in 0,90 kg rib. Lahko si kupi med drugim na leto pol hlač in eno srajco, na tri leta par čevljev, na pet let eno pokrivalo, na deset let zimski plašč.

V. BOVCAN

PISMA BRALCEV

Sanirajmo še Kazino

Sedaj, ko je Ljubljana dojela, da moramo poleg rednega osebnega življenja in napredka skrbeti med drugim tudi za vse naše šole in zavode iz stare Jugoslavije in celo Avstrije, in ko smo obnovili že vrsto šol in zavodov širom Ljubljane, smo lahko zadovoljni, da se je to zgodilo.

Ko sedaj opažamo, da so začeli še z obnovo fasade Centralne lekarne na Prešernovem trgu in ko so nas na tem trgu zelo uvidni franciškani z obnovo stopnišča in z obljubo za obnovo fasade celo prehiteli, je pravilno, da ponovno opozorimo odločujoče mestne organe, da smo dolžni solidarno poskrbeti, da se letos ob 150-letnici stare Kazine – sedaj »Zvezde« – obnovi njena ena najbolj grdih fasad in sanitarij v mestu.

Kakor sem bral, je lastnik »Zvezde« Institut za zgodovino delavskega gibanja, poleg njih pa gostuje še knjižnica z 20.000 oz. 40.000 knjigami, dalje Redakcija Slovenije za »Enciklopedijo Jugoslavije«, Študentski plesni klub s plesno šolo, Folklorna skupina France Maroit, Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« in drugi.

Kakor nam je znano, uporabniki objekta nimajo dodatnih sredstev za obnovo fasad in sanitarij, zato menimo, da bi morali tudi ta objekt vključiti med tiste mestne objekte, ki smo jih že zadoženi popraviti v okviru že danih obljub solidarnostne akcije.

CIRIL STANIČ

vsak dan kaj novega

NOVO v salonu pohištva v Ljubljani pri Tromostovju:

– odslej poleg Brestovih tudi Meblovi programi Forma, Oxi in sedežne garniture. Plačate jih lahko v 6 obrokih brez obresti, 30% polog ob nakupu.

– od 8. do 10. aprila – Nama na teniškem sejmu na Gosp. razstavišču v Ljubljani v hali B; pestra oblačila za tenis, tenis loparji Snoward, brezplačno napenjanje loparjev.

– v aprilu dežurstvo ob sobotah popoldne: veleblagovnica pri pošti v Ljubljani.

nama

V LJUBLJANI

vleblagovnica pri pošti, blagovnica pri Ruskem carju, blagovnica s stanovanjsko opremo pri Tromostovju, blagovnica z živili v Štepanjskem naselju